

Rundt om **VESTERVIG**

VIBORG AMT · Miljø og Teknik

Ture i
VIBORG AMT

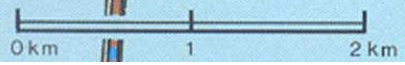

© Kort- og Matrikelstyrelsen

Signaturforklaring:

	Turforslag		Sand, klit
	Vestkyststien		Hede
	Vandrerute		Gravhøj
	Cykelrute		Mindesten
	Offentlige veje		Campingplads
	Skov		Badning
	Ager, ubevokset		
	Eng, mose		

Den vestlige vig

Vestervig betyder Limfjordens »vestre vig«. Allerede navnet tyder på en lang historie.

Omkring år 1000 var Limfjorden åben mod Vesterhavet ligesom i dag. Men allerede omkring år 1100 sandede denne åbning til. Limfjorden blev lukket mod vest, og Thy blev landfast med Vestjylland. Gennem hele middelalderen og op til 1825 var denne landtange en af de vigtigste transportveje til og fra Thy.

Kristendommen kom til Thy mellem år 1000 og år 1100. Den frugtbare egn her omkring Vestervig blev et magtfuldt kirkeligt centrum for ånd og kultur. I middelalderen lå der to kirker her. Sct. Thøgers Kirke og Vestervig Kloster.

Vestervig Kirke, nordens største landsbykirke, ligger i dag som et fremtrædende monument over en vigtig epoke i Thys historie.

Sct. Thøger

Sognekirken var den såkaldte Sct. Thøgers Kirke. Sct. Thøger eller Theodgarus er den dag i dag Thys skytshelgen. Han kom fra Thüringen og var den første, der byggede en kirke her. En »kirke« af ris og kviste. Efter hans død byggede man ham en korskirke af sten. Denne kirke var dog kun i brug indtil reformationen. Man kan i dag se spor af kirken overfor Vestervig Kirke på Nedre Kirkegård.

På kirkegården kan man også se Sct. Thøgers kilde. Den valfartede man til ved Sct. Hans-tid, for den havde undergående virkning.

Med kildebesøgene kom der mange folk til egnen. Stedet her blev derfor et naturligt centrum for markedshandel. Siden blev markedet flyttet væk fra kirkerne. Vestervig marked var kendt og velbesøgt gennem flere hundrede år.

*Sct. Theodgarus med sin kirke.
Kalkmaleri efter år 1500 i Skive gl. kirke.
(Akvarel af J. Magnus-Petersen)*

Vestervig Kloster

Vestervig Kloster bestod i middelalderen af selve kirken, nogle klosterfløje og en avlsgård. Ved reformationen blev klostret kongelig ejendom. Efter enevældens indførelse blev klostret med al dets gods solgt. Den rige Holstener-købmand Joachim Irgens fik i 1661 skøde på klostret. Han nedrev de gamle bygninger og opførte på stedet en ny og meget fornem pragtbygning. En del granitkvadre hentede han ved den gamle Sct.Thøgers Kirke, som allerede dengang var en ruin. På den tid var det meget almindeligt, at man benyttede sådanne fortidsminder som »stenbrud«.

Vestervig Kloster omkring 1838 (efter maleri af Kruse).

Dette fornemme og berømte slot brændte i 1703. Omkring 1730 blev det genopført, men allerede i 1840 nedrev man de tre beboelsesfløje. Selve kirken er i dag det eneste, der er tilbage af det tidligere så store klosteranlæg.

Fra 1661 og fremefter ejede herremanden på Vestervig Kloster langt størstedelen af jorden omkring Vestervig. Men i perioden 1770-1800 blev mere og mere af bøndergodset solgt til selveje. Omkring 1840 blev selv den store gamle klosterejendom delt i to ejendomme, Vestervig Overgård og Vestervig Nedergård. Med dette begyndte en ny tidsalder for egnen.

De jyske okser

Stude er kastrede okser. Studene blev efter opfødning drevet i store flokke sydover og solgt på de store markeder i Husum og Hamborg. Kreaturer fra Thy var af en særlig høj kvalitet og en af de vigtigste led i Thys økonomi. Mange af dem var fra egnen omkring Vestervig.

Fedning af stude var i ældre tid et privilegium for herregårdene. Sidst i 1700-tallet blev privilegierne ophævet. Reformtidens bønder var ikke sene til at benytte sig af den nye ret til at gå ind i kreaturmarkedet.

Op gennem 1800-tallet var Thy stadig kendt for sit store studehold. Helt frem til 1935 var der stadig stude på de gamle studegårdsmarker, blandt andet ved Vestervig Overgård, Bubbøl, og Ørum. Markerne var omkranset af store jordvolde, og man plantede træer for læ. På ruten kan man i dag stadig se rester af dette rundt om flere af de større gårde.

Man kan besøge en lille udstilling »Æ Beeshus« mellem Sct. Thøgers Kirke og Vestervig Kirke. Den er indrettet i et gammelt kreaturhus, bygget af kampesten. Huset stammer fra omkring 1870-80, og det blev restaureret i 1992. Der findes to tilsvarende ved Vestervig Overgård. De ligger alle tre som små minder om en storhedstid for Thy, dengang der var mange fritgræssende kreaturer.

Naturens kræfter

I 1825 slog en kæmpemæssig stormflod hul i Agger-Harboør Tangen, og der blev åbent til Vesterhavet. Dette hul sandede dog snart til igen. Men nye stormfloder slog i 1862 endeligt hul i tangen, og den nuværende Thyborøn Kanal blev dannet.

Hermed blev forbindelsen over land mellem Thy og Vestjylland afbrudt. Vejene for de store studedrifter måtte lægges om, og dyrene måtte nu færges over Oddesund.

I dag vidner kun enkelte gamle vindbøjede træer og »Beeshuse« om den ofte tiltrængte læ for Thys tidligere så store dyrehold. Ude ved havet bygger Kystinspektoret kolossale hofdæmninger som værn mod havets og stormenes stadige gnaven i Thy.

Selv om meget er forandret, lyser Vestervig Kirkes storhed stadig over landskabet.

14 interessante steder

① **Lindalsminde Skole** tilhører nu Vestervig Menighedsråd. Oprindeligt hed stedet Hanbjerghus og var aftægtsbolig for Vestervig Kloster. I 1812 skænkede klosterets ejere huset til skolen. Den var i brug indtil 1973.

② **Studegården Bubbøl** hørte under Vestervig Kloster indtil den i 1788 blev købt af klostergodsets daværende forvalter. Læg især mærke til den fornemme kampestenslænge ud mod vejen. I den smukke have står en mindesten for S. C. Sejersen. Skolen Sejersminde nord for gården er skænket af ham i 1914. Den var i brug indtil 1965. Hans efterkommere ejer stadig gården.

③ **Astrupvej.** Her på markerne holdt man i perioden 1848-1883 juni og september det store Vestervig marked. På markerne kan man stadig se mange karakteristiske jorddiger og vandingshuller.

Rønhede Plantage blev først anlagt senere - i år 1900 i den senere del af den store planteperiode.

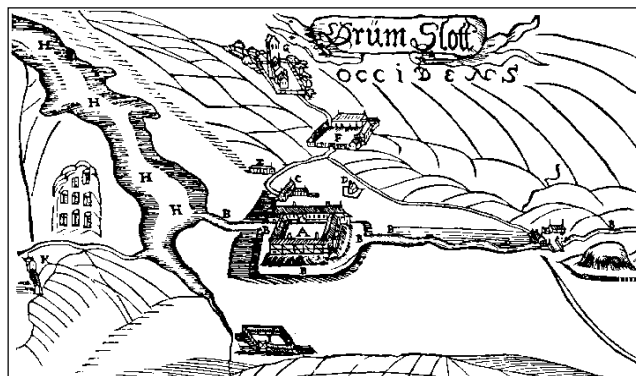
④ **Spolum.** Læg mærke til stuehuset på ejendommen Villerupvej 6. Det er fra ca. 1800 og et godt eksempel på den lokale byggeskik i Thy: Et enlænget hus med bolig i den ene ende og stald, lo og lade i den anden. Spolumgårdene hørte oprindeligt under Ørum gods. De blev købt til selveje og udstykket i 1821.

⑤ **Horsfeldvej.** Her på bakkekammen befinder man sig lige på grænsen mellem de to landskabstyper i Sydthy: Indlandets frodige bakkede moræneland og kystlandets magre flyvesandssletter.

⑥ **Vilhelmsmindevej.** Herfra er der en storslået udsigt over Ørum og søerne. Gården Vilhelmsminde blev opført omkring 1850 som afbyggergård fra herregården Gl. Ørumgård. Den har sit navn efter Vilhelm Eyber, en af dens ejere. Husene er en husmandsudstyknings fra 1923-24.

⑦ **Ørum Voldsted.** Her lå i middelalderen et slot, Ørum Slot. Slottet stod på to borgbanker, der var omgivet af vand. Slottet var opført i bindingsværk og grundmur, og skal have været i meget dårlig forfatning. I perioden 1737-1788 tilhørte det herremanden på Vestervig Kloster. Nogle af bygningerne stod til ind i 1800-tallet. Ingen ved, hvad voldstedet gemmer, men man har fundet en panserhandske af jern. Den kan man i dag se på museet i Thisted.

Man kan endnu få et indtryk af de omflydte banker omkring Ørum Slot, når vandstanden i Hvidbjerg Å er høj. Eller når mosekønen brygger.

Ørum Slot. Set fra øst. Stik fra 1680 (efter Reesen).

⑧ **Gl. Ørumgård.** Her lå tidligere Ørum Slots ladegård. Det nuværende stuehus er opført af herremanden på Vestervig Jens Laasby Moldrup i 1749. Landsbyen Ørum blev udskiftet i 1798, men endnu ind i 1800-tallet tilhørte byens huse ejerne af Gl. Ørumgård.

⑨ **Lodbjerg Kirke.** Dette er måske landets mindste kirke. I markant modsætning til Vestervig Kirke. I kirken kan man se kalkmalerier og en smuk altertavle. I denne lille by er der hele to gamle landsbyskoler bevaret. Man kan tage en afstikker til Lodbjerg Fyr, der blev opført i 1883. Udsigten herfra er storslået.

Fugleøen i Flade Sø. (Ill. Tidende 1878).

⑩ **Ørum, Roddenbjerg og Flade søer.** Her, hvor der nu er tre søer, har der engang gået masser af fritgående kreaturer. Læg mærke til de gamle fundamentet øst for vejen. Det er rester af pumpeanlæg, der har været brugt til at tørlægge søerne. Man ser også tydeligt det kæmpemæssige digesystem og kanalanlægget rundt om søerne.

Det tog syv år med hårdt slid, før søerne i 1875 var blevet tørlagt til nyt landbrugsland. Men det holdt også kun syv år. For bunden var blød, så dyr og vogne med hølæs sank i. I 1882 måtte det kostbare projekt opgives. I dag huser de lavvandede søer igen et meget rigt fiske- og fugleliv.

⑪ **Gårdhus Mølle.** Her ved Kastet Å, hvor der nu er campingplads, lå engang en vandmølle og en klædefabrik. Og her udmundede det store kanalanlæg, der afvandede søerne.

Gårdhus Mølle før 1868.

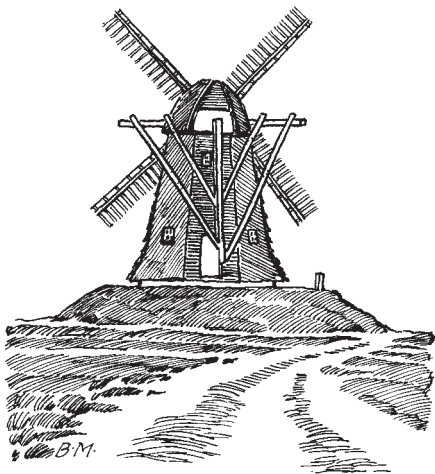
Den gamle Gårdhus Mølle blev anlagt af herremanden på Vestervig Kloster i 1732. Gamle kilder beretter om den umådelige rigdom på især aborrer, ål og helt, der blev fanget her. Klædefabrikken havde farveri og var et af de første industrielle anlæg i Thy. Da søerne skulle udtørres i 1868, måtte den gamle vandmølle lade livet og møllegården flyttes. Gårdhus Mølle er i dag det smukke stuehus fra 1882 oppe på bakken.

⑫ **Nabe-stenen** er rejst til minde om thy-boernes kamp mod svenskerne i 1657. Dengang sandtangen var hel og den vigtigste færdselsåre til Thy - også for fremrykkende hære. Men landsbyen Nabe leder man forgæves efter i dag. Det sted, hvor den lå, ligger nu mere end en kilometer ude i havet. Ædt af havet. Herfra kan man tage en afstikker ud ad Agger

Tange - et nutidens entreprenørlandskab. Vejen går på en tilbagerykket sikringsdæmning fra 1957-58. Ude ved kysten er der bygget 29 store høfder. Det giver en klar fornemmelse af menneskets barske kamp mod det grådige Vesterhav - især i stormvejr. I magsvejr kan man tage en kikkert med, og nyde lagunesøernes overdådige fugleliv.

⑬ **Krik.** Her var der i mange år en blomstrende handelsplads. Af minder fra den tid kan man i dag se det fine pakhús i Krik. Mens Limfjorden var lukket, var der kun få havne i den vestlige Limfjord. Dermed var der flere små ladepladser, hvor varer til og fra Thy kunne omlades, sådan en plads var Krik. Først efter der blev hul i Agger Tangen i 1825, fik Thisted sin havn. Efterhånden mistede de små ladepladser som Krik gradvist deres betydning, selv om de stadig var i brug langt ind i dette århundrede.

⑭ **Klostermøllen.** Dette er en såkaldt hollandsk mølle, som har tilhørt Vestervig Nedergård. Møllen er i de senere år blevet restaureret af en kreds af lokale foreninger. Møllen står i dag som symbol på fortidens udnyttelse af vindens kræfter i det blæsende Thy.

Klostermøllen ved Vestervig.

Folderen er udarbejdet af:

VIBORG AMT, Miljø og Teknik, ☎ 87 27 17 00, med
bistand fra **Museet for Thy og Vester Hanherred**
Forside: Birte Mølgaard

1999.

Hvad kan du opleve omkring Vestervig?

Her i området kan du ikke undgå at lægge mærke til Vestervig Kirke, Nordens største landsbykirke, som ligger og troner over fjord og hav. Her er der store vidder og lange kik. Du kan også se, hvordan landskabet dramatisk skifter karakter. Fra den fede muld inde i bakkelandet til de forblæste sandklitter ude ved havet. Der er store søer og laguner med et prægtigt fugleliv, og gamle fiskermiljøer.

Med en smule ekstra viden vil du opleve langt mere:

Her findes både den største og en af de mindste sognekirker i Danmark. Her lå engang et slot. Her er der mange herregårde, som engang avlede nogle af landets bedste stude. Havet har ædt hele landsbyer og skyllet gamle hovedvje væk.

Brug denne folder som »nøgle« og se landskabet lukke sig op for dig!

Hvad kan folderen bruges til?

Med folderen i hånden kan du både finde rundt i området og læse om områdets seværdigheder.

- Den viste rute på kortet er ca. 30 km lang og velegnet til en cykeltur eller biltur. På ruten kommer du forbi de fleste af områdets seværdigheder. På kortet har de numrene (1) - (14).

- På kortet er desuden vist de øvrige offentlige veje. Du har derfor gode muligheder for at sammensætte helt din egen tur.

- Endelig kan du kombinere en cykeltur i området med andre cykelture i Thy (folderne »Vestkyststien Agger-Bulbjerg«, »Rundt om Doverkil« og »Nordthy-ruten« fås på turistkontoret).

Men husk, at adgang normalt kun er tilladt på de offentlige veje, og ikke på markveje og privat ejendom.

God tur !